

Administrativă
Tipografia:
BIAȘOVU, piața mare Nr. 22
Societate întrucât nu se pri-
mesch. Manuscrisurile nu se re-
trimite!

Birourile de știri:
Brașov, piața mare Nr. 22
Inserează mai primărie în Viena
Societate întrucât nu se pri-
mesch. Manuscrisurile nu se re-
trimite!

Redacția: M. Dukes, A. Dypelak, J. Don-
sborg; în Sibiu: A. V. Gold-
berger; în Cluj: M. E. Kistner; în Bernau:
A. Frankfort; G. L. Damb; în Ham-
burg: A. Steiner.

Prețurile inserțiilor: o serie
gazdărie pe o săptămână 8 or.
și 80 or. sâmbra pentru o pu-
blicitate. Publicații mai dese
după tarife și învoia.

Reclame pe pagina III a o
serie 10 or. v. a. s. 80 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANULU LIV.

„Gazeta” este în să-care și
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se primumără la toate ofelele
postale din țară și din afară
și la dd. colectorilor.

Abonamentul pentru Brașov:
la administrație, piața mare
Nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 ar. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Unu exemplar 5 or. v. a. s. 80
bani.

Atâtă abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 160.

Brașov, Vineri 19 (31) Iulie.

1891

Brașov, 18 Iulie v.

Biroul de corespondență un-
gurească din Pesta ne transmite
astăzi o ciudată telegramă dela
Timișoara. El vorba de o hotărâre
ce au luat-o reuniunea învățătorilor
din sudul Ungariei.

Timișoara a fost în timpul din
urmă, de când s'a deschis acolo
espoziția provincială, teatrul unor
manifestațiuni în favorul nisui-
nelor maghiarismului.

Tot din incidentul festivită-
ților espoziției s'au întrunit în
Timișoara și numiții învățători —
unele foi se laudă, că ar fi fost
chiar 1000 (?) adunați—și au ținut
a douăzeci și cince adunare ge-
nerală. La serbare au fost de față
tote căpeteniile comunale și comi-
tatense, precum și episcopul de
acolo.

Fișpanul Molnar a salutat pe
învățătorii cu-o vorbire, în care
el a discutat între altele: „Mar și
grele sunt problemele, ce sunteți
chiamăți a le rezolva. O mare parte
a locuitorilor Ungariei de sud,
trebuie să fiă câștigați încă pentru cul-
tura maghiară. Primul pas
pentru a-i putea câștiga este instruc-
țiunea în limba maghiară, a cărei de-
plină însușire este o neapărată ne-
cesitate; nimic nu poate face pe
cetățenul de limbă străină mai
primitor pentru *idea națională*, de-
cât cunoscința limbii naționale!”

În același timp în care che-
marea învățătorilor a fost ast-
fel interpretată de către șeful
administrației, a adresat și șeful
resortului ministerului de culte și
instrucțiune prin secretarul său
de stat Berzeviczy către muni-
cipiul orașului Timișoara un re-
script, în care și exprimă ministrul
recunoștința sa pentru nisuițele
de a maghiarisa pe deplin instruc-
țiunea în școlile de acolo. Se mai
constată în rescriptul ministerial
ca o inovațiune patriotică întro-

ducerea limbii maghiare, ca limbă
de propunere în toate clasele șco-
lelor elementare orășenești.

Tote aceste se petrecu totu în
același timp și totuși învățătorii
din Ungaria de sud, cărora li-se
aduce mulțămire pentru nisuițele
lor de maghiarizare, chiar din
partea ministrului, au obraznica
cutezare de a pretinde, că în Un-
garia „nu se maghiarizează cu forță”
și rogă pe guvern să arate acesta
statelcră europene printr'unu me-
moriu.

Accentuându cuvântul „ma-
ghiarizare forțată”, învățătorii un-
guri se credu salvați.

Pentru-că nu se întâmplă ca
bieții omeni amenințați de pacos-
tea maghiarizării să se opună cu
forța poruncilor dela ocărnuire
și legilor de maghiarizare, înv-
țătorii unguri sunt de părere,
că nimeni nu se poate plânge, că
s'ar maghiarisa cu forță.

Uită însă unu lucru învățătorii
dela Timișoara, uită, că pentru ca
să li se credă lucrul acesta în
țările europene, ei ar trebui să
dovedească mai întâi, că legile și
tote măsurile de maghiarizare se
fac și se aduc cu consimțământul
poporelor nemaghiare, să
dovedească, că aceste popore do-
rescu să se „naționalizeze” în în-
țelesul vorbirii fișpanului dela Ti-
mișoara.

Forța ce se exerciază sub masca
legilor e mai rea și mai tristă
în urmările ei chiar decât des-
potismul, ce se exerciază pe
față.

Acosta ar trebui să o scia în-
vățătorii din Timișoara și să nu
umblă de a se face de risul
lumei.

CRONICA POLITICĂ.

— 18 (30) Iulie.

— Cu privire la scirea despre c
eventuală dimisionare a ministrului de

honvedt ungrescu br. Fejervary, foile gu-
vernamentale nu dau o desmințire di-
rectă, ci se mărginesc numai a con-
stata, că până acum Fejervary nu și-a
dat dimisia. Nu și-a dat-o până acum
dăr e foarte posibilă, că și-o va da în vi-
itor. „Egyetértés” susține din nou și cu totă
hotărârea, că Fejervary a declarat de repe-
țite-ori în cercuri politice și private, că
el nu consimte a se pune afacerea
Ugron-Uzelac pe tărâmul politic și e
mai gata a demisiona din postul său
de ministru, decât să sufere a fi de-
josit vașă corpului oficeresc în ori ce
direcțiune. Se știe, că scirea despre ho-
tărârea acesta a lui Fejervary a ajuns
și la urechile Majestății Sale monarhu-
lui. Insu-și Fejervary, într'o conversație
privată, ce o avuse în dietă, a recunos-
cut adevărătatea acestei sciri, pe care
de altminterea o confirmă și unele
dintre diarele semi-oficiale. Comisia de
imunitate, căreia i s'a incredințat ju-
decarea afacerii Ugron-Uzelac, după
cum se afirmă în cercurile guvernamen-
tale, nu-și va așterne raportul său mai
curând decât la toamnă, când apoi de
sigur éráși se vor începe în dietă hui-
duirile armatei.

— La desbaterile asupra proiectului
pentru reforma administrației, cei din
partida guvernului nici nu mai iau parte.
În ședința dela 28 Iulie au vorbit patru
inși, toți patru din partida opoziției es-
treme. Desbaterile continuă încă totu
asupra ș-lui 1.

— Organul Cehilor tineri, „Narodni
Listi”, preamăresce festivitatea dela Kron-
stadt, îndreptată în contra alianței tri-
ple, dîcîndu: „Noi suntem Slavi, și ni-
mănu nu-i va succeda să smulgă din
peptu iubirea față de confrății noștri.
Noi suntem Cehi, suntem unu popor,
care are înderutul său experiențe înfri-
coșate și încă și acum trece prin șola
suferinței. Nimenea nu ne va convinge
despre amicitia acelora, cari nu numai
că s'au nisuit încă de de multu să ne
nimească pe noi, der au nisuit și la
nimicirea acestui imperiu. Nu e de lipsă,

ca să o dovedim acosta prin fapte is-
torice. Și decă unu diplomat scie arta
să uite lesne și jucându scie să ia o altă
direcțiune, poporul nu o scie acosta, și
cu atât mai puțin poporul nostru. La
noi se tractează înainte de toate despre
esistența noastră națională, din a căreia
causă noi am tremurat până când
esista temerea, că e posibilă o alianță
germano-rusă, la care încă nu a renun-
țat Germania, și care a fost lăsată de
răposatul împărat Vilhelm ca moște-
nire urmașului său. Și față de acosta
eventualitate avea Austria motiv să tre-
mure. Acosta e punctul nostru de ve-
dere. E o nebuniă, că se ne învinovă-
țim pe noi înși-ne, că stîrnim și nu-
trim în poporul cehic ură și invidie
față de alianța Austriei cu Germania.
Acosta nu e de lipsă, ceea ce simțim
noi față de naționalitatea germană și
față de reprezentantul ei, imperiul ger-
manu, este rezultatul evenimentelor
istorice în cursul multor vécuri. Noi
n'avem ce face, decă nu e iubire. În pri-
vința acesta în națiunea noastră nu e nici
o deosebire acolo unde este deosebire
acolo e prefăcătoria, pe care o consi-
deră omenii ca artă de stat...”

Același diartă anunță, că pe la mij-
culu lunei lui Augustu vor sosi în Praga
oșpeți din Chiev, și în Moscova se fac
pregătiri pentru o călătorie la Praga.
Numita foice dîce: „Oșpeții ruseci vor
fi bineveniți în mijlocul poporului ce-
hicu, mai bineveniți decât toți ceilalți
oșpeți”.

— În Parisu s'a ținut în ziua de
25 Iulie c. o adunare boulangistă, la
care au luat parte peste 4000 de per-
sone. Deputații Laur și Deroulde ținură
vorbi patriotice, în cari preamăriră pe
Boulangier. La urmă fu primită ordinea
de zi, care cere, ca Germanii din Fran-
cia să fiă tractați întocmai cum tractăz
Germanii pe Francesii din Alsația-Lota-
ringia dela 1888 încoco.

— Regina Angliei și-a exprimat
dorința ca să primescă escadra franceză,
în trecerea ei oătră casă. Escadra fran-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

4) Carnetul roșu.

Novelă, tradusă de Moșul.

După câteva minute, cunoscința în-
tre baronul Selenejoj, fiică-sa și Czry-
nowsky este stabilită și conversația des-
pre lucruri de toate dîlele decurge bini-
șor fără ca Czrynowsky să fiă în clar
cu scopul invitării sale. După-ce în
fine conversația se estine asupra lucr-
rilor din patriă, baronul Selenejoj
trece la scopul convenirii lor și-i pre-
dă o epistolă.

Acosta era scrisă de mâna mamei
sale unica ființă pe care el o adora
cu totu focul iubirei sale. Lute rumpe el
cuverta și trece cu ochii peste rândurile
scrise.

În scrisore nu erau imputări,
erau însă tânguir dela una care a su-
ferit mai multu ani, carea, după ce
fiul ei s'a alăturat la propagandă, ră-
mase singură în viață, și carea a trebu-
it să ajungă, ca unicul ei fiu și moș-
tenitor să fiă condamnat în efigie la
morte. Epistola încheia cu dorința, ca
vecnicul Cărmuitor alți sorții omenesci

să-l lumineze și pe dînsul, ca să a-
puce éráși pe calea dreptății.

— „Prea târziu, prea târziu mamă!”
Acestea erau cuvintele, ce se furisară
pe buzele lui Czrynowsky, când im-
pătură éráși epistola și o puse în busu-
nar.

Fiica lui Selenejoj băgase foarte bine
de seamă, că Czrynowsky își dete silința
să ștergă o lacrimă, care i-se furisă din
ochi și când aceea cădu pe barba fru-
mosului bărbat, ea avu delicateța de a
se ocupa cu unu diart de pe măsă.

Czrynowsky observă acosta. Cu ga-
lanterea unui gentleman perfectu a
schimbatu îndată conversația pe alte că-
rări, vorbindu peste totu despre situația
Rusiei. Ea, aderentă fidelă a casei domi-
nitore, sciu să și espună părerile într'unu
modu atâtu de convingător și clar și
sciu să combată pe Czrynowsky aprupe
în toate punctele cu o agerime marcantă,
incătu acosta deocamdată află cu cale a
încheia lupta cu patriota farmecătoare și
elocentă. Pote că cesuri întregi ar fi
mai ținut acosta luptă de vederi, decă
nu ar fi apărut în usă unu servitor
livrat și n'ar fi adus aminte baronului
Selenejoj să plece.

— „Pentru modul originalu al
invitării noastre, cum și pentru a dis-
cuta și mai departe împreună asupra
mai multor chestiuni, voiu avé, cred
norocirea, să te vedu la mine câtu mai
curând. Modestele mele salone își stau
totdeauna deschise.”

Cu cuvintele acestea baronul Se-
lenejoj se despărți de Czrynowsky.

— „La naiba! Czrynowsky e aici!
Incoco, prietini! Ce n'întemplantare norocoasă!”
se auđi îndată după acosta o voce stri-
gându tare și curat dela o măsă de
marmoră din apropiere, și deodată se
ridică câțiva bărbați bine îmbrăcați, a
căroru fisonomie avea impresiunea ne-
tăgăduită, propriei națiunii rusesoc.

Agrăitul rămase surprins și privea
cu ore care îndoielă la cei ce năvăliau
asupra lui.

Înainte însă de a se fi putut el
reculege, conducătorul grupului să și
aruncă în grumazii lui și o sărutare fi
atînse buzele.

— „Agalin! Agalin! Nu mai cu-
nosei pe amicul tău Agalin, pe acelu
Agalin, cu care ai studiat împreună la
universitate?”

Fața lui Czrynowsky se însenină,
pentru-că în față încadrată cu barbă a

tinărului i-se înfășură acum liniile co-
pulului de odinioară cu care, fără îndoi-
elă, a petrecut o tinerețe-veselă.

Între ciocnirile păharelor de șam-
paniă se încinse acum o discuțiune ani-
mată între cei doi vorbitori de frunte și
între ceilalți tovarăși.

Întemplantările vesele din tinerețele
plăcute și amintirea vieții de atunci fă-
cură pe Czrynowsky să și uite presen-
tul, de altă parte șampania spumegă-
tore încă contribu la înveselirea și
schimbarea totală a lui Czrynowsky.
Firea lui întunecă și închisă dispăruse
și se înlocuise cu o veselie de studentu.

Chiar nici atunci, când Czrynowsky
a auđit, că Agalin, fiul cunoscutului
procurator, funcționează ca atașat de
ambasadă rusescă, ceea-ce pote l'ar fi
pusu pe gânduri, când ar fi fost în altă
stare, de astă-dată nu l'a iritat de
locu.

— „Și acum să mergem la locu-
ința mea”, dîse după mai multu timp
Agalin. „Acolo în societate de dame
vom mai pute bea o bove.”

— „Eu cred, că tu ești însurat?”
întrebă Czrynowsky.

— „Totmai de aceea, puținele mele

cesă va ancora în 10 Augustul st. n. în portul Portsmouth, unde se va afla și regina.

— Guvernul englez s'a plâns la guvernul din Peking, din cauza persecuțiilor creștinilor din China. Guvernul chinez răspunde, că faptele întemplate se vor cerceta cu cea mai mare strictețe, și că de sigur nici un vinovat nu va scăpa nepedepsit. Doi făcători de rele din Vuhu au fost spânzurați, și mai mulți mandari au fost degradați. Din ancheta asupra asasinării misionarului Argent din Vuhu, s'a statorit, că poporul a fost ațâțat în contra acestuia prin răspândirea faimei, că misionarul a ucis patru copii orfan, ce fură încredințați îngrijirii sale. Unul dintre cei ce au urzit și au răspândit scirea acosta falsă, a fost prins și condamnat la moarte.

Memoriul studenților români și Italienii.

Comitetul studenților universitari din București însărcinat cu răspândirea „Memoriului“, trimițându mai multe exemplare ministerului lucrărilor publice al Italiei, a primitu dăile acestea următorul răspuns măgulitor, pe care cu plăcere îl comunicăm cetitorilor noștri:

No. 148 Diviziunea I-a

Roma, 80 Iunie 1891.

Biblioteca acestui minister a primit exemplarele din memoriul studenților români pe care voi scumpul meu domn ați avut gentileța a le trimite, în urma espresei dorințe a autorilor.

Un exemplar din aceste opusculi, în diferitele sale limbi, va fi conservat în bibliotecă în usul celor iubitori de studiu, celelalte vou căuta a le distribui bibliotecelor guvernative ale urbei noastre fericite.

Vă rog, scumpul meu domn, a exprima sentimentele inimei mele mulțumitoare comitetului studenților din București, atât de bine meritată de patria sa prin acesta a lui publicațiune, precum și urările mele cele mai sincere pentru prosperitatea și mărirea României, prin sânge, tradițiune și istoria soră cu Italia.

Și, mulțumindu-vă în particular d-văstră pentru gentilele cuvinte ale scrisorii văstre, vă rog a primi espreșiunea considerațiunii și respectului meu.

Directorul
Prof. B. E. Maineri.

bucurii le pot gusta negenat în societate cu sexul frumos. Mă înțelegi?”

O ochire șiră din ochii lui Agalin esplică de ajuns lui Czrynowsky, ce a înțeles el prin aceea.

Sângele iritat i-se ridică lui Czrynowsky în cap.

Fost'a ore iritarea, care l'a'ndemnatu să plece, ori dora s'au înfierbentat durerile șampaniei în vinele lui?

Se închiria o birjă, birjarului i-se spuse strada și numărul și — înainte ca vântul.

Sub durata călătoriei, Agalin desorise amicului său în culorile cele mai ademenitoare frumșeța frămețitoare a prietenelor sale.

În fine birja se opresce. Seră jost din ea. O privire a lui Agalin spre feștrile iluminate din etagiul înteu îl asigură, că'lă așteptă o societate.

— „Tote sunt aici!“ șopti Agalin șofului său. Un amestec interesant de parisiane, italiene și de rusioce emancipate. Czrynowsky, își spun, că noptea va fi distrăgătoare.“

Mica societate toamai trecuse prin antreu și voia să meargă în etagiul

SCIRILE ȚILEI.

— 18 (30) Iulie.

„Viitorul inteligenței noastre.“ Sub acestu titlu un cap sucită subscrisu „Un Român“ a publicat mai deună-dile nise *înțelepciuni* în foia guvernamentală din Arad „Aradi Közlöny“. Elu dize, că fiindu Maghiarii unu „popor politic“, care își *cunoște* (?) și-și apără interesele sale *mai bine* decât „noi“, — trebuie să ne înțelegem cu dênșii, să schimbăm atitudinea față cu dênșii până a nu ajunge treba la „frângerea pâinei“ căci utoci — drace-mite — va fi târziu și inteligența română va plăti. Dize mai departe „Românul“ subscrisu: „Să nu ne amăgim; a sosită timpul să ne gândim asupra unui mod de înțelegere cinstită, ca să începem aici la olaltă în pace. Căci ce pretind Maghiarii dela noi? Pretind să *recunoșcem* drepturile limbei maghiare ca limbă a statului și integritatea statului Statului Stefnă. Dees și sémă Români din Ungaria, că voescu acosta, ori nu? etc.“ — Celu care a publicat monstruositățile acestea nu pte fi Român valah, ci trebuie să fiă Român „maghiar“, și încă dintre cei mai molipsiți de șovinism. Decă e așa, atunci îl compătimit. Ori cum ar fi însă mai trebuie să-i spunem, că s'a născut cu cel puțin unu vécū mai târziu de cum trebuia, și cu capul sucit.

Fecunditate. O Româncă din comuna Pele-Sârveșelă născu două fete și unu fecior. Atât copii, cât și mama sunt sănătoși.

Ministrul Csaky și orașul Timișoara. Secretarul de stat, Albert Berzeviczy, ca reprezentant al ministrului de culte și instrucțiune publică, contele Csaky, a adresat unu rescriptu municipiului orașului Timișoara, care e plin de recunoștință caldă pentru nisunțele ce s'au observat în școlile de acolo cu privire la *maghiarizarea completă a instrucțiunii*. Dela începutul anului școlar 1890—91, chiar și în clasele dinteu ale școlilor elementare orașenesci a fost limba de instrucțiune cea maghiară și ministrul de instrucțiune află acosta măsură cu atât mai patriotică și mai demnă de mulțumire, cu cât hotărîrea acosta s'a luat într'unu mod spontan, fără ca cetățenii Timișorei, să fi remonstrat cât de puțin în contra ei! (Sic!)

Dela pinteri la opinii. Foile unguresci povestesc, că a fost odată în Oraștia unu măestru, cu numele Viski Lajos. Înainte de asta cu 24 de ani jupânul Lajos a ajuns în spitalul din

primu, când deodată, în parteru, se audu voci confuze.

Ei ascultă...

Acum se distingeau bine voci de bărbați una peste alta; se părea, că și mai multe voci femeesci exprimă felurite porunci și dorințe pripite.

Ușa coridorului se deschide și apar mai mulți bărbați.

— „Ce se întâmplă aici?“ strigă Czrynowsky, pășind oătră unul din cei ce eșiră afară.

— „Noi nu scim“, fu răspunsul laconic.

Înainte de ce ar fi putut vorbi Agalin, care se îndesa înainte, deodată urechea loră tū atinsă de vocea sonoră a unei femei.

S'audi o împuscătură.

În cliptă acosta se deschide ușa salonului și între cadrele ei stă Magdalena de Czrynowsky.

„Magdalena!“

Ca unu nebun năvali Czrynowsky în antreu și grăbi la nevastă-sa.

(Va urma.)

Deva, unde într'o dî venise și unu copil al său ca să-l cerceteze. Pe când copilul a ajuns însă la Deva, tatăl său eșise din spital și astfel nu s'au mai întâlnit unul cu altul. Pe copil l'au luat Moții dela munți și l'au dus cu ei; băiatului, se vede treba, că i-a plăcut să trăească în societatea Moților și nu a mai dorit să se întorcă acasă la părinți. Astfel au trecut 21 de ani; băiatul s'a făcut unu fecior și sdravăn și frumos, dér ce folos, căci în loc de a maghiarisa el pe Moți, l'au romanizat Moții pe el! Mamă-sa și unu moșu al său, cari credeau că fiul e perdut pentru veș, îl întâlniră pe acesta acum trei ani la unu târg din Oraștia, unde prin o întâmplare îi făcură cunoscința. Acum însă nu se mai puteau înțelege la olaltă. Fiul nu scia o boba ungurescă și — ce e mai tristă — în loc de pinteri, avea opinii! — Cine scie, decă acosta legendă nu li va servi ad-mâne „patrioților“ ca „motiv“ pentru înființarea unui nou Kulturgylet!

„Liga internațională a păcii și a libertății“ a ținut în zilele acestea alu două-șeci și cincilea congres anual. Ședințele au fost publice. La ordinea zilei a fost discuția asupra temei: Drep-tul de a cuceri și responsabilitatea internațională.

În contra colerei. În Orientu colera continuă a bătui în dimensiuni mari. Între cei morți de coleră se află și consulul rusescu din Dseddah, Ibrahimoff. În vederea pericolului, ce amenință totu mai mult, ministrul ungurescu de comerț cu data de 25 Iulie a dat o ordinațiune cătră comandamentul de marină din Fiume, prin care impune, ca toate corăbiile sosite din portul Egiptului să fiă supuse la o strictă cercetare medicală.

Escadra franceză în Kronstadt.

Țarul Rusiei, după ce a vizitat escadra franceză, a trimis o telegramă de felicitare președintelui republicii franceze Carnot, care se și grăbi îndată a-i mulțami totu pe cale telegrafică. Acosta a fost pentru *intelia-ora*, când Țarul Rusiei a felicitat pe președintele unei republici.

Prânțul, ce marele principe Alexis l'a dat pe bordul corăbiei „Asia“ admiralului Gervais, și la care au luat parte comandantii corăbiilor franceze și *persone înalte rusesci*, a decurs în modu splendid. Peste 200 de matroz au vizitat, dimpreună cu ofierii lor, unu concert.

Admiralul Gervais, va pleca cu mai mulți ofieri la Moscova, unde-i ce va face o primire strălucită. În hipodromul de pe câmpul lui Marte (Petersburg), unde a fost unu concert al lui Slaviansky, s'au făcut ovațiuni furtunoșe Francesilor. La finea concertului a izbucnit o adevărată furtună de aplause; trei mii de omeni cântau imnul național. Răsunau strigăte puternice de „Vive la France!“, „Vive la Rusie!“.

Primarul orașului Petersburg, Likhatchev, însoțit de doi consilieri comunali, au plecat la Kronstadt pentru-ca să salute pe comandantul escadreii franceze. Deputațiunea franceză a fost primită pe bordul vaporului, „Marengo“ în sunetul imnului național rusescu. Primarul Likhatchev, adresă o vorbire admiralului Gervais, în care mai înteu salută pe marinarii franceși și apoi își exprimă sentimentele sale de amicitie față de aceștia. „Ideia de care a fost condus guvernul franceș, trimițându aici acosta strălucită escadră“, — dize Likhatchev, „e bine înțelă în Rusia și de sigur va contribui, să întărească sentimentele reciproce de amicitie ale acestor mari națiuni“. Admiralul franceș răspunde, că Franca trimițându la Kronstadt diviziunea cuirasată nordică, a fost condusă numai de simpatiile ei față de Rusia.

„Novoie Vremia“, polemizându cu djarul „Neue Fr. Presse“, dize între altele: „Problema noastră este, de a dovedi Franței, că însufleșirea noastră conține firma credință într'o apropiere mai intimă. O apropiere franco-rusă schimbă numai într'atât situațiunea europeană, încâtu restabilește echilibrul puterilor și va asigura Rusiei și Franței libertatea acțiunii, la care niciodată nu au renunțat puterile din tripla alianță“.

Societatea de Etnografiă din Paris.

Conferința D-lui G. Ocășianu asupra Etnografiei Transilvaniei.

D-lu G. Ocășianu a ținut în zilele trecute o conferință înaintea Societății etnografice din Paris, presidată de distinsul învățat Leon de Rony.

Acosta conferință a fost publicată în resumat în djarul franceș „Officiel“, din care reproducem următoarele:

D-lu G. Ocășianu, publicist român, face o lectură asupra relațiilor etnice ale Austro-Ungariei. Elu ia ca basă a conferinței sale charta etnografică anexată la *Memoriul studenților universitari din România*. Se scie, că imperiul Habsburgilor se imparte dela 1867, în Cislathania și Translathania. Cele două părți se compun din populațiuni etnice diferite. Între Laitha și Carpați, locuesc popore, cari fac parte din patru rase: Slovaci, Rutenii, Croații, Slovenii și Săbii din Transilvania aparțin rasei germane; Români din Ungaria și Transilvania sunt sentinela rasei latine în Orientul Europei; în fine Maghiarii și Ciangăii din Transilvania sunt Mongol altaici.

Slavii din Translathania se împart în Slavii de Nord și Slavii de Sud. Cei de Nord sunt Slovacii și Rutenii; după religie, primii sunt catolici, ér aceștia din urmă ortodoci. Idioma Slovacilor este aprupe identic cu alu Moravilor și alu Cehilor din Cislathania, pe când idioma Rutenilor se apropie de limba rusescă.

Slavii de Sud, Jugo-Slavii, se împart din punct de vedere alu religiei, în catolici (Croații), și în ortodoci (Săbii etc.); dér idioma lor este același și tot-odată identic cu acelu alu Săbilor, din regatul Săbiei, din principatul Muntenegru, din Herțegovina și Bosnia.

Germanii și Șvabii vorbesc nemțesce. Români din Translathania au o limbă identică cu aceea a Românilor din Bucovina, din România și Basarabia, ceea ce face, ca să fiă numerați printre poporele neo-latine.

În ceea ce privește pe Maghiari și Ciangăi, idioma lor este monosilabic și aglutinativ; elu n'are nici o înrudire etimologică cu limbile europene.

Repartițiunea numerică a tuturor acestor elemente etnice este foarte instructivă.

Atselu elementu maghiar reprezintă 35% din populația totală a Translathaniei. Restul se împarte între Slavi și Români. Aceștia din urmă, formeză în Transilvania (principat, care are o întindere mai mare decât Boemia) 65% din populația totală, și împreună cu frații lor din Ungaria propriă dize sunt de două-ori mai numeroși, decât Elenii din Grecia. În resumat, din 36 de milioane de locuitori, pe cari îi are Austro-Ungaria, 46% sunt Slavi, 26% Germani, 15% Maghiari, 10% Români și 3% Armeni, Evrei ect.

Caracterul etnic al tuturor acestor rase forte bine cunoscut. Singurul lucru, ce nu trebuie uitat este, că fiă-care din ele și-a conservat tipul, limba și individualitatea sa în toate provinciile imperiului. D-lu Ocășianu citeză pentru susținerea comunicării sale mai mulți scriitori vechi și moderni, precum baronul d'Haussez, Desprez, Ilovaisky,

de Moscou, Léon de Rosny, Jules Delafosse, etc.

Diarulă francesă „Le mémorial diplomatique” reproducându după „Officiel” resumatul conferinței d-lui G. Ocășianu, mai adaugă cuvintele deputatului francesă Iules Delatose asupra Ungurilor, pe care le vom reproduce în unul din numerii următori.

Din diecesa Oradiei mari.

(Urmare.)

Nu era mai îmbucurătoare nici ținuta clerului față de institutulă „diecesană”.

În clerul diecesii Oradiei mari semnul național era parte amorțită, parte suprimată, fiindu acestă cleru avisat numai și numai la seminariul leopoldin din Oradea mare, unde fide preoți au fost primiți gratis ca alumnii, și așa crescându-se acolo fără spese, era cu totul indiferentă față de gimnasiul diecesan. Pe acele timpuri gimnasiul acesta era frecventat în cea mai mare parte de tineri de învățători și mireni țereni, cari în lipsa de patroni puternici n'au putut fi primiți în seminariul leopoldin, însă voidu a-și continua studiile au fost necesități a se retrage la Beiușiu, unde cu modestul ajutor, ce-lu primiau din fundațiunea de pâne vulcaniană, își mai puteau continua studiile de pe o di pe alta.

Nu mai este acesta așa astăzi, când dela era glorioasă (?) a lui Tisza, sdrobitorul de naționalități, Românul și împreună cu densul și clerul nostru a început a se deștepta, veșându cu ochii proprii, că în „Ungaria felix” astăzi începându dela cel mai dintâi funcționar de stat până la cel din urmă argat (haiduc) n'are altă devisă, decât a huidui naționalitățile, a huidui pe Român pe toate terenurile, prin urmare și pe terenul instrucțiunii.

Azi clerul nostru, ai căruia fii în institutele unguresc sunt îndrumați la totu momentul, ca să părăsescă șola și să mergă la preparandiă, pentru-că au destulă calificatiune ca să fiă „dascăli”, e prea deplin convinsu, că fii de preoți, respective de Români în gimnasiile străine culturai noastre nu mai au stare, și că sunt persecutați până la desperare.

În urma acestor împregiurări doiose, raportul nenatural, ce a domnit timp îndelungat între cleru și institutul nostru „diecesan”, cu via bucuria trebuie să mărturisesc, că astăzi a dispărut cu totul. Împregiurările memorate, precum și conferințele protopopesce ținute în decursul anului trecut, la cari a luat parte totă preoțimea, deși era terorizată, afară de rudele d-lui Canonicu Lauran și ale D-lui Mișuțiu, fostu diriginte gimnasială, — ne dau astăzi destulă garanță, că acuma clerul nostru s'a trețit din „somnialele celu de morțe” și cumă totdeuna stă gata a sări întru ajutoru guvernului diecesan numai să voescă acesta a-i cere ajutorul pentru apărarea și salvarea institutiunilor sale culturale naționale.

Nu suntem însă de altă parte în fericita pozițiune de a constata totu această împregiurare îmbucurătoare și despre atitudinea guvernului diecesan față de corpul didactic și gimnasial din Beiușiu; pentru-că acestă raport între guvernul diecesan și corpul didactic și acuma e așa de nefericit și regretabil, cum a fost în trecut. Pote ar întreba lectorul binevoitor, de unde provine această ură abominabilă?

Vom răspunde îndată.

Cercetându timp mai îndelungat după adevărata cauză a acestei triste situațiuni, voidu a fi din mai multe motive foarte scurți și obiectivi, vom reflecta numai la următoarele:

a) Unii afirmă, că fiindu gimnasiul din Beiușiu situat în confiniile diecesei spre răsărit, nici guvernul diecesan, nici clerul n'a putut să se intereseze de institutul și așa nici atitudinea guvernului

diecesan față de institutul din Beiușiu, respective față de corpul didactic, nu a putut fi așa de favorabilă, ca în Blașiu seu în alte diecese latine, unde gimnasiul se află situat în centru cu domni capitulari, unde factorii diecesei fiindu imediat în atingere, sunt toți avertați unii la alții.

b) Alții eră, învățaiți de un bigotism neexplicabil, de care încă și azi sunt preocupați unii domni dela guvernul diecesan, cutază a eși înainte lumea cu acea părere deochiată, că gimnasiul din Beiușiu nu-și are rațiunea existenței sale, deore-ce în acelu institutul se cresc numai puțin greco-catolici, er o parte foarte considerabilă de greco-orientali — nerefectându la Unguri și Israeliti. Pentru acesta nici nu l'a ținut destul de demn de o considerațiune mai serioasă; de aici apoi a urmat desinteresarea și raportul trist și abominabil, ce domnesce încă și astăzi între guvernul diecesan și între acestă institutul „diecesan” și corporațiunea, ce-și sacrifică puterile spirituale pentru înaintarea binelui comun.

Și cumă această opiniune demnă de compătimire se nutrește în cercurile guvernului diecesan, se vede invederat și de acolo, că cu ocaziunea reedificării gimnasiului din Beiușiu s'au audiat vorbe duse prin vânturile din Oradea mare în patru părți ale lumii, „că gimnasiul gr. cat. românesc”, respective „diecesan”, considerându, că cresce mai mult gr. or. ca gr. cat., se se așede, adecă se se edifice în Oradea-mare, unde deja există și internatul greco-catolic leopoldin.

Firesce, că și această părere era născută în creerii acelor dușmani ai nemului nostru șovinisti, cari doriau ca tinerimea noastră, mutată la Oradea-mare, să n'audă ună cuvânt românesc, precum nu aude tineretul din seminariul leopoldin, ca așa cu atât mai ușor să-și potă ajunge scopul de a înstrăina o tinerime întreagă dela dulce limbă a maicei sale și așa infectându-se, cu atât mai repede să se potă asimila.

Cumă ambele aceste păreri sunt false și lipsite de ori și ce basă reală, sunt convinsu, că firesce care dintre cetitorii binevoitori și nepreocupați ușor își va pute forma opiniunea adevărată. Pentru aceea față cu aceste invinuri vom reflecta pe scurt.

La punctul a) afirmăm, că situațiunea mai departată de centrul dieceselor a institutiunilor pe lângă o via interesare din partea factorilor domnitori, nici când nu involvă, ca raportul dintre singuraticele guverne diecesane și institute să fiă așa de trist și demn de compătimire, ca în diecesa noastră; der în acestă casă, ce amă pute vorbi despre atitudinea magisterului Petru Apostolic față de guvernele diecesane înprăstiate pe rotogolul pământului? Au nu este aici în această afirmare o adevărată contradicțiune?

Cauza adevărată a acestei regretabile situațiuni o găsim simplamente în acea împregiurare, că în corpul didactic totdeuna s'au aflat bărbați devotați „geniului românității”, cari punându la o parte ori și ce considerațiuni speciale de interes privat, din când, în când dând sboru liberu convingerilor naționale au venit în conflict cu domni din guvernul diecesan, oărora această pășire bărbătescă și resolută putea să le formeze o pedecă pentru a pute înainta mai repede spre ținta lor de fericire. — Cumă această părere a noastră este adevărată se vede îndestul din istoria gimnasiilor românesce, care ne arată invederat, cumă mulți, foarte mulți profesori au devenit victime convingerilor lor naționale.

La punctul b) e destul a reflecta că gimnasiul din Beiușiu, deși este fundat de un episcop gr. cat. român, totuși nu e gimnasiu fundat exclusiv numai pentru gr. cat. ci pentru provin-

cia Beiușului, care precum este azi per excelentiam gr. orientală, credu că așa era și pe acele timpuri, de unde se vede apriat, că fundatoarele, când a dist, că edificu gimnasiul pentru provincia Beiușului, n'a înțeles și nici nu a avut în vedere numai pe Românii gr. cat., ci și pe Românii gr. or.

Din aceste se vede, că și acestă argument, lipsit fiindu de basă reală, cade de sine.

(Va urma.)

Programa școlilor din Blașiu.

„Programa Gimnasiului superior, Preparandiei, Normei și școlei populare de fetițe din Blașiu pe anul școl. 1890/91 compusă de Alexandru Micu, directoru gimnasial” — conține în partea primă: „Din istoria literaturii române,” de prof. C. B. Groze. În partea a doua urmăz datele școlare, din cari estragem următoarele:

Ca profesori la gimnasiu funcționază d-nii: Al. Micu, canonicu metropolitan, ca director; Ios. Hosu, I. Germanu, N. Popescu, C. B. Groze, Silv. Nestor, Al. Uilăcanu, Al. Viciu, Ar. Deacu, Dr. S. Radu, O. Bonfiniu Banu, Dr. V. Szmigelski, Dr. Is. Marcu, Em. Viciu, Aron Papiu (cant), Iacobu Mureșianu (musică), Georgiu Ioan Schmidt (desemn și gimnastică), Samoil Szabo (catechetu gr. or.)

În toate 8 clasele s'au propus pe săptămână: din religie 16 ore din l. română 20, l. maghiară 27, l. latină 43, matematică 23, er din celelalte obiecte mai puțin ore. În total s'au propus în întregu gimnasiul 240 ore pe săptămână, în timp ce la gimnasiile de stat se propun numai 231 de ore.

S'a mai propus și limba francesă, ca studiu facultativ, la 35 școlari din clasele IV—VIII în câte 2 ore pe săptămână.

Gimnasiul a fost cercetat de 360 de școlari; dintre aceștia 353 au fost Români, 1 Maghiar, 2 Germani, 4 Israeliti. După confesiune: 324 gr. cat., 29 gr. or., 2 rom. cat., 1 ev. aug., 4 israeliti. Fii de agricultori au fost 169. Seiu vorbi numai românesce 143, românesce unguresce 176, românesce nemțesce 13, toate trei limbile 29. Stipendiul au fost 41; din fundațiunea de pâne au fost ajutoari toți școlarii rom. gr. cat. cu excepțiunea celor din seminarul tinerimei și a celor cu calcul nesuficient.

Biblioteca gimnasiului s'a înmulțit în cursul anului cu 22 de opuri parte cumpărate, parte dăruite, precum și cu frumoasă bibliotecă testată de fericitul Ladislau Vaida.

La examenul de maturitate s'au insinuat 31, dintre cari însă 3 au reșărit din cauză de bolă. Dintre cei 28 admiși la examenul verbal au reșărit cu „eminență” 3; cu „bun” 6; cu „suficient” 12, er 12, au fost declarați nematuri, relegându-se la un examen co-rectoriu după trei luni.

La Institutul preparandial împărțit în trei cursuri, au funcționat ca profesori d-nii: Georgiu Munteanu, ca director, † Petru Solomonu, I. F. Negruțiu, I. Mureșianu, N. Ionașiu. G. I. Schmidt. Elevi preparandiali în toate trei cursurile au fost la finea anului 65, dintre cari au fost ajutoari cu pâne 58.

La șola primară (normală) au funcționat ca profesori d-nii: P. Unguru, I. Stoica, N. Popu, A. Papiu. Elevi au fost la finea anului 182, dintre cari 4 au avut stipendiu, er 67 au fost ajutoari cu pâne.

La șola de fetițe au funcționat ca profesori și profesore; Rosalia Munteanu n. Bugneru; Leontina Negruțiu n. Cristianu; Elena Sânteu, Iuniu Brutu Hodosu, Petru Unguru, Ioan Stoica, N. Popu, I. Mureșianu. Elevi la finea anului: 59.

Anul școlastic viitor se va începe la 1 Septembrie s. n.

Telegramele „Gaz. Trans.”

(Serviciul biroului de cor. din Pesta).

Timișora, 30 Iulie. Adunarea generală a învățătorilor din Ungaria sudică a hotărât să roge guvernul printr'o adresă, ca să trimetă un memoriu către toate statele din Europa, în care să se dovedescă, că acuzatiunea despre maghiarizarea forțată este neîntemeiată.

DIVERSE.

O brăscă testosă istorică. Cetim următoarele într'un diaru din New-York: Un prieten al nostru ne scrie, că un agricultor a prins în fluviul San Juan o brăscă testosă enormă, care avea pe coja ei grăsoă această inscripție: Prinsă în anul 1700 de Fernando Gomez în fluviul San-Sebastiano; dusă mai târziu de indiani la Montauzas, și de acolo în Wekima mare. Prietinel nostru a săpat sub această inscripțiune: Prinsă de mine John Wington în Maiu 1891 în fluviul San Juan și lăsată în același fluviu în stare de perfectă sănătate. Vrea să știe între amândou inscripțiile acestea au trecut 191 de ani. Și de câți ani va fi fost brăscă la întâia inscripție și câți va mai trăi de aci încolo! Pote peste 100 de ani, cineva-i va săpa o a treia inscripție.

Exposiția rasei omenesce. D-nul de Quatrefages, membru al academiei francesce, este președintele unui comitet, care are de scop organizarea unei expozițiuni de rase umane și care va avea loc la anul viitor în Paris. Mai mulți exploratori, printre cari d-nii Condreau, Chaffanjon, etc., s'au angajat deja să concureze la această expoziție, aducându tipurile principalelor rase omenesce răspândite pe totă suprafața globului. Fiă ce grup de indiviți va aduce cu sine unelte sale de lucru, și va clădi locuința pe locul ce i-se va destina și va duce traiul său obișnuit, ceea-ce va permite fiă-căruia să-și dea socotă despre moravurile și în același timp despre particularitățile fizice ale acestor deosebite rase.

Oxigenul lichid. Până acum nu se obținuse încă de cât o foarte mică cantitate de oxigen lichid. D-nu Olzewski, profesor la Universitatea din Varșovia, a reșărit, acum de curând, să adune până la trei sute grame. Această este o cantitate relativ enormă și care a permis a se pute studia pentru prima oară toate proprietățile. Aceste rezultate sunt foarte curioase; ele au excitat un viu interes și vor fi comunicate în curând Academiei de știință din Paris.

Intr'un salon. Eu cunosc un om, care primesc zilnic mai mult ca o sută de scrisori de amor. — Ah! — strigă o dămnă — cum aș vrea să-l vedu! Trebuie să fiă frumos ca Cherubin, Fortunio, seu Don Juan — De loc, dămnă, este împărțitorul nostru de scrisori!

Pflanz. Profesorul: „Ce însemneză „Pflanz” pe românesce?” Studentul (cetind Gazeta): „Moldovaniadă.”

Încântat. A: „Am audiu că ai fost încântat de glasul D-șorei Letiția?” — B: „Da, încântat, ca profesorii din Graz de „vászirat”-ulu lui Gergely.

Rectificare. În numărul de ieri, la scirile dălei, înregistrându numirea noului ambasador al mării Britanii la Bucuresci, este a se ceti; Lascel, în loc de „Hitrovo”.

Numere singuratic din „Gazeta Transilvaniei” à 5 cr. se pot cumpăra în tutungeria I. Gross, și în librăria Nicolae Ciurcu.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil interimal: Gregoriu Maior.

Cursul pteței Braşov.

din 30 Iulie st. n. 1891.

Table with exchange rates for various currencies and goods like Banconote romănesci, Argint românesc, etc.

Table with exchange rates for gold and silver (ghedinului, Renta de argint, etc.)

Cursul la bursa din Viena.

din 29 Iulie a. c. 1891

Table with stock market prices for gold, paper, and other securities.

Ca vëndătoare

se caută o fată dintr'o familie bună romănescă, ocupațiunea va fi du-rabilă.

Acele, cari sciu vorbi nem-tesce și au mai fost vëndătoare, sunt preferite.

Ofertele scrise cu mâna pro-prie sunt a se trimite la admi-nistrațiunea acestei foi sub cifra „Credincioasă și solidă“.

641,3-2

Avisu d-loru abonati!

Rugam pe d-nii abonati ca la reînnoirea prenumeratiunii se binevoiasca a scrie pe cuponul mandatului postal si numerii de pe fasia sub care au primitu diarul nostru pana acuma.

Domnii, ce se aboneza din nou, se binevoiasca a scrie adresa lamuritu si se arate si posta ultima.

Administraț. „Gaz. Trans.“

ABONAMENTE la „GAZETA TRANSILVANIEI“

Prețul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Table with subscription rates for Austro-Ungary: Pe trei luni, Pe șese luni, Pe unu an.

Pentru România și străinătate:

Table with subscription rates for Romania and abroad: Pe trei luni, Pe șese luni, Pe unu an.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Table with subscription rates for Austro-Ungary: Pe an, Pe șese luni, Pe trei luni.

Pentru România și străinătate:

Table with subscription rates for Romania and abroad: Pe an, Pe șese luni, Pe trei luni.

Abonamentele se facu mai ușor și mai repede prin mandate postale.

Domnii, cari se voru abona din nou, se binevoiasca a scrie adresa lamuritu și a arata și posta ultima.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 20 Iulie 1891.

Large table with train schedules for various routes including Budapest-Predeal, Buda-Pesta-Arad-Teiuș, and others, listing train numbers and times.

Nota: Numerii încadrați cu linii grose însemnează orele de noapte.